

Krijgsgevangenen

In mei '40, in de dagen van de Duitse invasie, werden ruim twintigduizend van de in totaal wellicht driehonderdduizend militairen die aan Nederlandse kant in dienst waren, naar krijgsgevangenenkampen in Duitsland overgebracht. De officieren onder hen, enkele honderden, werden in een kamp in Zuid-Duitsland redelijk behandeld maar de onderofficieren en minderen gingen een periode van honger tegemoet. Lang duurde deze evenwel niet, want in de eerste helft van juni werden, zoals wij in deel 4 (hoofdstuk 6) beschreven, die ruim twintigduizend krijgsgevangenen naar Nederland gerepatrieerd – Hitler had besloten, de Nederlandse militairen evenmin als de Noorse, Deense en Vlaamse in kampen op te sluiten. Alle Nederlandse militairen werden gedemobiliseerd (uiteraard slaat dit niet op diegenen die Engeland bereikt hadden of die bij de marine dienden in de wateren van Nederlands-Indië, Suriname en de Nederlandse Antillen) en konden, voorzover zij vóór hun mobilisatie werk gehad hadden, dat werk hervatten; waren zij werkloos geweest, dan werden zij voorlopig opgevangen in de Nederlandse Opbouwdienst waaruit begin '41 de Nederlandse Arbeidsdienst voortkwam.

Van de beroepsmilitairen (officieren, onderofficieren en minderen die de vaste kern van marine en leger hadden gevormd) kregen velen functies in de politie, de marechaussee en de luchtbeschermingsdiensten; die kregen zij evenwel pas nadat zij en de overige beroepsmilitairen, alsmede diegenen die een opleiding voor beroepsofficier volgden (adelborsten, cadetten en reserve-officieren die tot de beroepsopleiding toegelaten waren), medio juli schriftelijk verklaard hadden, de officieren en aspirant-officieren op hun erewoord, dat zij aan geen enkel front direct of indirect zouden deelnemen aan de strijd tegen Duitsland en dat zij geen enkele handeling zouden begaan of verzuim plegen waardoor het Duitse rijk schade zou kunnen lijden. Over het al of niet afleggen van die verklaring was, zoals wij eveneens reeds in deel 4 (hoofdstuk 7) beschreven, in juni en in de eerste helft van juli '40 veel te doen geweest. De opperbevelhebber van land- en zeemacht, generaal H. G. Winkelman, had, toen hij in de nacht van 1 op 2 juli op grond van zijn weerbare houding naar Duitsland gevoerd werd, nog geen aanwijzing of advies kunnen doen uitgaan hoe men zich te gedragen had (de precieze